

ФІНАНСОВІ ДИСБАЛАНСИ В ЕКОНОМІЦІ РЕГІОНІВ: АНАЛІЗ ПРИЧИН ТА НАСЛІДКІВ

Кльоба Тарас Львович

аспірант

ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України»

м. Львів, вул. Козельницька, 4, 79026

e-mail: kloba.taras@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3354-3648>

Стаття присвячена дослідженню аналізу причин та наслідків фінансових дисбалансів в економіці регіонів. Мета статті – проаналізувати причини та наслідки фінансових дисбалансів в економіці регіонів, розглянути сценарії розвитку фінансових дисбалансів, а також визначити основні цілі розвитку фінансових дисбалансів та шляхи їх досягнення. Об'єктом дослідження є певна система показників, щодо аналізу фінансових дисбалансів регіонів України. Теоретико-методичною основою дослідження є діагностика показників фінансових дисбалансів в економіці регіонів які характеризують економічний розвиток економіки регіонів, а саме: кількість суб'єктів господарювання, обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання; обсяг обороту роздрібною торгівлі, обсяги зовнішньої торгівлі товарами, індекс капітальних інвестицій, індекс промислової продукції, індекс будівельної продукції, індекс споживчих цін як в Україні так і за регіонами за 2013-2017 рр. За результатами проведеної оцінки обґрунтовано причини фінансових дисбалансів, які виникли в Україні під час кризових явищ з 2014 року, здійснено аналіз причин виникнення цих дисбалансів, їх форм і впливу на стійкість фінансової системи регіонів і економіки держави в цілому необхідний не тільки для подолання наслідків нинішньої кризи, але і для протидії можливим кризовим явищам в майбутньому. Наукова новизна полягає у систематизації певної кількості показників для аналізу фінансових дисбалансів в економіці регіонів і розглянуто їх вплив на розвиток регіонів і України в цілому. Основними шляхами для визначення причин і наслідків передбачається продумане формування регіональної економічної політики, яка враховує специфіку регіонів у найважливіших галузях і спрямованої на вирішення проблем, що перешкоджають економічному розвитку. Поряд з цим, обґрунтовано причини та наслідки фінансових дисбалансів в економіці регіонів, а також визначено критерії оцінки результативності показників, які безпосередньо впливають на фінансові дисбаланси в економіці України і регіонів зокрема. Висновки: тенденції та перспективи розвитку фінансових дисбалансів в економіці регіонів є вельми значущим для регіонів, що сприяє формуванню збалансованої структури економіки регіонів. Так, стабільність економічного розвитку фінансових дисбалансів передбачає існування єдності, автономності та цілісності.

Ключові слова: кількість суб'єктів господарювання, обсяг реалізованої продукції, обсяг обороту, індекс капітальних інвестицій, індекс промислової продукції.

Постановка проблеми. Фінансові дисбаланси як основа національної єдності та ефективної реалізації економічних програм в Україні має визначальне значення при вирішенні завдань забезпечення економічної безпеки на державному рівні. Дотримання національних інтересів диктує необхідність своєчасного і адекватного реагування на проблеми фінансових дисбалансів регіонального розвитку, поширювані, в першу чергу, на процеси функціонування інститутів регіонального устрою держави і механізмів економічного регулювання його основних суб'єктів - регіонів. У зв'язку з цим в сучасних умовах дестабілізуючого впливу на державу в цілому і його територіальні утворення негативних соціально-економічних, техногенних, інформаційних, політичних та інших факторів забезпечення економічної безпеки регіонів належить до числа найважливіших національних пріоритетів.

Істотним фактором у забезпеченні фінансових дисбалансів економіки регіонів є продумане формування їхньої регіональної економічної політики, яка враховує специфіку регіонів у найважливіших галузях і спрямованої

на вирішення проблем, що перешкоджають економічному розвитку. В даний час серед основних проблем, що впливають на стан фінансових дисбалансів, як наслідок, на розвиток економіки регіонів, можна виділити монополізм великого капіталу, депресивність економічних суб'єктів різного рівня, безробіття, територіальну концентрацію бідності, криміналізацію суспільних і економічних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання формування і реалізації фінансових дисбалансів в економіці регіонів доволі багатогранні та багатоаспектні. Їх дослідженню займаються як українські так і зарубіжні науковці такі, як О. Амоша, Л. Антонюк, Б. Асхайм, І. Бегг, І. Брикова, І. Буднікевич, З. Варналій, С. Вовканич, Б. Гардінер, Р. Камані, В. Медвідь, М. Портер, Р. Фатхутдінов, О. Шаблій, С. Шульц, В. Шуршина, Л. Яремко та багато інших.

Незважаючи на досягнуті результати проведених досліджень, проведених вітчизняними і зарубіжними вченими вказує на різноманітні підходи щодо аналізу причин і наслідків фінансових дисбалансів в економіці регіонів, які

дають можливість оцінити причини, які стримують розвиток регіонів.

Вклад основного матеріалу дослідження. Економічний розвиток переважної більшості регіонів України відзначався падінням обсягів промислового та сільськогосподарського виробництва, прямих іноземних інвестицій, звуженням внутрішнього ринку, зростанням рівня безробіття і посиленням соціальної напруги [1, с. 395].

Для аналізу фінансових дисбалансів регіонального розвитку використовується певна система показників, яка включає, а саме кількість суб'єктів господарювання, обсяг реалізованої

продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання, оборот роздрібної торгівлі, обсяги зовнішньої торгівлі товарами, індекс капітальних інвестицій, індекс промислової продукції, індекс будівельної продукції, індекс споживчих цін.

Проведемо більш детально аналіз даних показників по Україні і регіонам. Динаміка кількості суб'єктів господарювання в Україні та регіонх за 2013-2017 рр. наведено у табл. 1.

За даними табл. 1 спостерігаємо, зростання кількості суб'єктів господарювання в Україні за 2013-2017 рр. на 83074 одиниць.

Таблиця 1

Динаміка кількості суб'єктів господарювання в Україні та регіонх за 2013-2017 рр.

Регіони	2013		2014 ¹		2015 ¹		2016 ¹		2017 ¹		Відхилення (+, -), 2017/2013 рр.	
	оа	Питома вага, %	оа	Питома вага, %	оа	Питома вага, %	оа	Питома вага, %	оа	Питома вага, %	оа	Питома вага, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Україна	1722070	100	1932161	100	1974439	100	1865631	100	1805144	100	83074	...
АР Крим	77529	4,5	-4,5
Вінницька	53481	3,1	77314	4,0	80982	4,1	75005	4,0	68931	3,8	15450	0,7
Волинська	32237	1,9	48168	2,5	49273	2,5	47063	2,5	42157	2,3	9920	0,5
Дніпропетровська	106973	6,2	149741	7,7	158783	8,0	151432	8,1	142146	7,9	35173	1,7
Донецька	145730	8,5	81537	4,2	69350	3,5	63694	3,4	60894	3,4	-84836	-5,1
Житомирська	37286	2,2	58451	3,0	58647	3,0	54201	2,9	49800	2,8	12514	0,6
Закарпатська	39092	2,3	57495	3,0	59799	3,0	56329	3,0	51973	2,9	12881	0,6
Запорізька	69912	4,1	90969	4,7	94408	4,8	87122	4,7	77624	4,3	7712	0,2
Івано-Франківська	41334	2,4	54818	2,8	55499	2,8	50647	2,7	49806	2,8	8472	0,4
Київська	77770	4,5	94445	4,9	98586	5,0	97923	5,2	96026	5,3	18256	0,8
Кіровоградська	33577	1,9	40385	2,1	41953	2,1	38849	2,1	36447	2,0	2870	0,1
Луганська	75320	4,4	24425	1,3	21320	1,1	21589	1,2	21296	1,2	-54024	-3,2
Львівська	82757	4,8	117732	6,1	120447	6,1	114679	6,1	110953	6,1	28196	1,3
Миколаївська	52489	3,0	57368	3,0	58065	2,9	55256	3,0	54190	3,0	1701	0,0
Одеська	113522	6,6	131247	6,8	132843	6,7	125948	6,8	127776	7,1	14254	0,5
Полтавська	52794	3,1	64466	3,3	65867	3,3	61291	3,3	60655	3,4	7861	0,3
Рівненська	33841	2,0	41947	2,2	43240	2,2	40006	2,1	38111	2,1	4270	0,1
Сумська	28936	1,7	45094	2,3	45708	2,3	41569	2,2	39779	2,2	10843	0,5
Тернопільська	31487	1,8	43553	2,3	44704	2,3	40365	2,2	36013	2,0	4526	0,2
Харківська	119798	7,0	167176	8,7	171359	8,7	158463	8,5	153469	8,5	33671	1,5
Херсонська	40288	2,3	51372	2,7	50190	2,5	47411	2,5	45698	2,5	5410	0,2
Хмельницька	45858	2,7	64822	3,4	66168	3,4	58973	3,2	58318	3,2	12460	0,6
Черкаська	45399	2,6	53288	2,8	55240	2,8	53325	2,9	52754	2,9	7355	0,3
Чернівецька	35179	2,0	46759	2,4	47810	2,4	44884	2,4	43553	2,4	8374	0,4
Чернігівська	36717	2,1	42254	2,2	44103	2,2	39525	2,1	39232	2,2	2515	0,0
м.Київ	192705	11,2	227335	11,8	240095	12,2	240082	12,9	247543	13,7	54838	2,5
м.Севастополь	20059	1,2	-1,2

¹ Без урахування результатів діяльності бюджетних установ, тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Розроблено автором за матеріалами [2; 3].

Найбільша кількість суб'єктів господарювання за 2013-2017 рр. спостерігається у таких регіонах: Харківська область, що становить 153469 одиниць, друге місце посіла Дніпропетровська область, що становить 142146 одиниць, також достатньо високий результат у цьому рейтингу показала Одеська область, що становить 127776 одиниць, та ще одна область, яка у своєму регіоні має досить велику кількість суб'єктів господарювання порівняно з іншими регіонами, – це Львівська область, що становить 110953 одиниць, а також м. Київ, у

якому кількість суб'єктів господарювання становить 247543 одиниць.

Поряд з цим, спостерігаємо і зниження кількості суб'єктів господарювання у регіонах Донецької (на 84836 одиниць) та Луганської (на 54024 одиниць) областей, однак це не вплинуло на зростання їх кількості загалом по Україні.

Наступним кроком при оцінці фінансових дисбалансів є аналіз динаміки обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання в Україні та регіонах за 2013-2017 рр., який наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Динаміка обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання в Україні та регіонах за 2013-2017 рр.

(млн.грн.)

Регіони	2013	2014 ¹	2015 ¹	2016 ¹	2017 ¹	Відхилення (+, -), 2017/2013 рр.	Темп змін, 2017/2013 рр., рази
1	2	3	4	5	6	7	8
Україна	4334453,1	4459702,2	5716431,0	6877077,3	8467031,9	4132578,8	2,0
Автономна Республіка Крим	100535,8	-100535,8	...
Вінницька	56703,1	79376,0	116940,0	139582,3	169433,8	112730,7	3,0
Волинська	62540,2	68564,7	93409,7	116585,4	165999,2	103459	2,7
Дніпропетровська	462332,3	499870,1	628409,3	742248,7	947250,9	484918,6	2,0
Донецька	597195,6	386901,9	337284,6	356039,5	414602,4	-182593,2	0,7
Житомирська	37970,0	46415,0	58451,3	87548,1	105715,7	67745,7	2,8
Закарпатська	36977,5	43947,8	52270,7	55240,4	67417,1	30439,6	1,8
Запорізька	124887,0	150914,2	201420,5	237709,6	304858,3	179971,3	2,4
Івано-Франківська	53704,3	50516,4	64685,9	80542,1	95606,4	41902,1	1,8
Київська	246177,7	273566,0	351032,1	415406,3	446417,3	200239,6	1,8
Кіровоградська	50941,0	61831,9	73230,8	82197,5	93962,9	43021,9	1,8
Луганська	115668,1	49535,0	38760,9	53490,7	45026,4	-70641,7	0,4
Львівська	144168,0	166394,0	209437,0	237688,2	304771,4	160603,4	2,1
Миколаївська	60505,6	70895,1	106192,6	131428,8	146880,2	86374,6	2,4
Одеська	151549,3	173515,2	236653,7	308935,4	365159,4	213610,1	2,4
Полтавська	120084,0	142371,5	196439,2	227374,2	280137,6	160053,6	2,3
Рівненська	33761,1	44074,4	51056,6	59557,4	72962,7	39201,6	2,2
Сумська	39266,1	47407,1	69635,0	81395,5	100237,0	60970,9	2,6
Тернопільська	54943,6	66896,2	83108,2	55943,8	71747,6	16804	1,3
Харківська	184605,7	202379,5	278013,1	319754,8	387124,3	202518,6	2,1
Херсонська	32571,7	38490,4	53781,8	65283,0	77095,6	44523,9	2,4
Хмельницька	41791,0	51693,3	69288,9	80919,0	106986,6	65195,6	2,6
Черкаська	69263,7	84346,4	119639,4	135796,1	164479,4	95215,7	2,4
Чернівецька	18875,0	21712,5	26732,2	31143,6	39754,1	20879,1	2,1
Чернігівська	39254,4	47262,3	68944,3	87015,5	108964,9	69710,5	2,8
м.Київ	1381643,1	1590825,3	2131613,2	2688251,4	3384440,7	2002797,6	2,4
м.Севастополь	16538,2

¹ Без урахування результатів діяльності бюджетних установ, тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Розроблено автором за матеріалами [2; 4].

За даними табл. 2 у 2017 році спостерігалось зростання приросту обсягів реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання в Україні. Так, за підсумками 2017 року обсяги збільшилися на 4132578,8 млн. грн. або

у 2,0 рази.

При цьому позитивна загальноукраїнська динаміка зумовлена збільшенням обсягів реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) майже у всіх регіонах України. Поряд з

цим, спостерігаємо і негативну тенденцію обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання лише у 2 регіонах (Донецькій області на 182593,2 млн. грн., Луганській області на 70641,7 млн. грн.).

Графічно динаміка частки обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання регіонів в Україні за 2013-2017 рр. наведена на рис. 1.

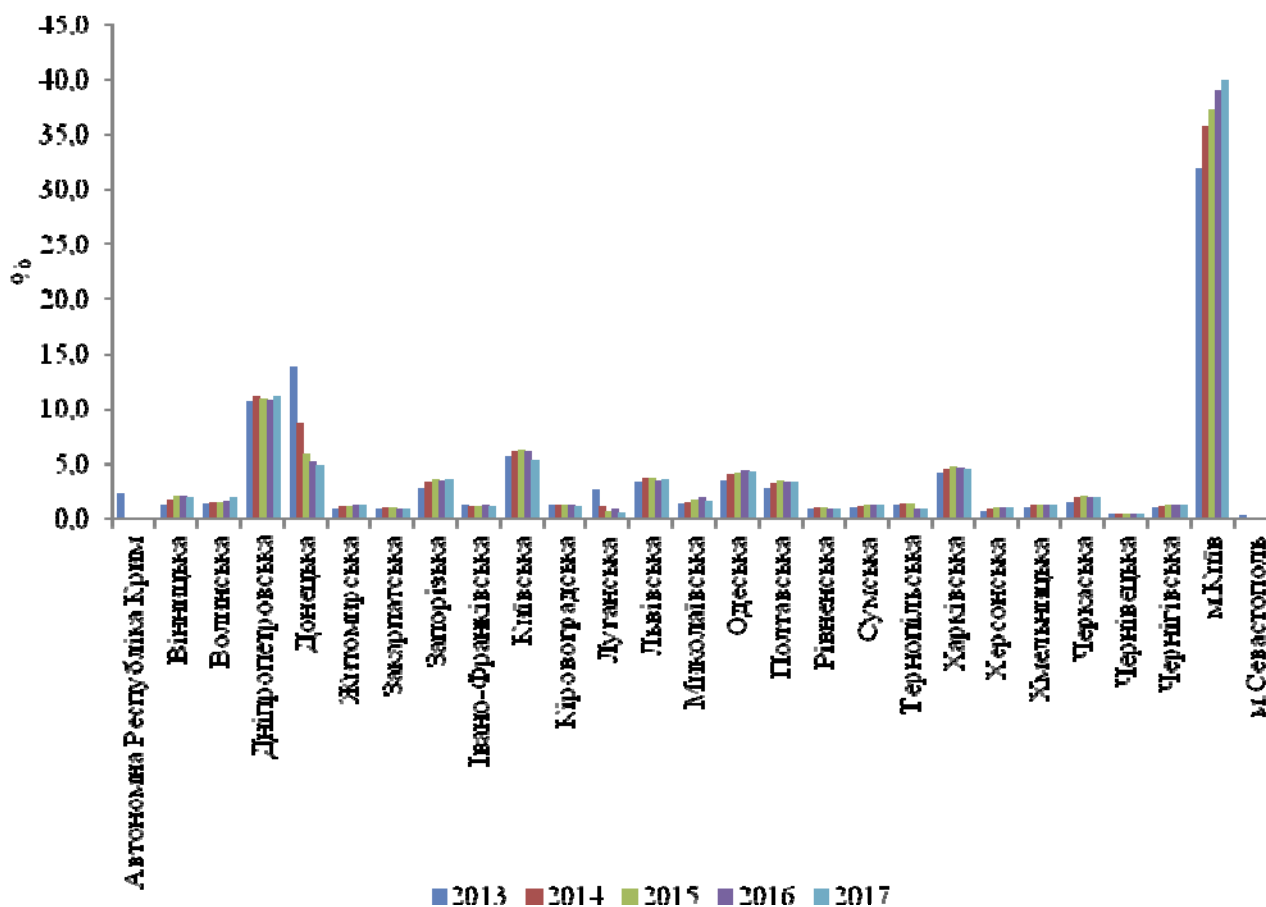

Рис. 1. Динаміка частки обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання регіонів в Україні за 2013-2017 рр.

Розроблено автором за матеріалами [2; 4]

Як видно з рис. 1 вагомою була частка обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання господарювання регіонів в Україні за 2013-2017 рр. спостерігається у м. Києві, Дніпропетровській, Донецькій, Київській, Одеській та Харківській областях, а незначною частка у Закарпатській, Луганській, Рівненській, Херсонській, Чернівецькій та Чернігівській областях. Зниження частки обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання регіонів в Україні за 2013-2017 рр. відбулося у Донецькій (на 8,9%), Закарпатській (на 0,1%), Івано-Франківській (на 0,1%), Київській (на 0,4%), Кіровоградській (на 0,1%), Луганській (на 2,1%) та Тернопільській (на 0,4%) областях.

Поряд з цим, спостерігаємо і зростання даного показника у таких регіонах як: Вінницька (на 0,7%), Волинська (на 0,5%), Дніпропетровська (на 0,5%), Житомирська (на 0,4%), Запорізька (на 0,7%), Львівська (на 0,3%), Миколаївська (на 0,3

%), Одеська (на 0,8%), Полтавська (на 0,5%), Рівненська (на 0,1%), Сумська (на 0,3%), Харківська (на 0,3%), Херсонська (на 0,2%), Хмельницька (на 0,3%), Черкаська (на 0,3%), Чернівецька (на 0,1%), Чернігівська (на 0,4%) області та м.Київ (на 8,1%).

Здійснено аналіз обсягу обороту роздрібною торгівлі в Україні та регіонах за 2013-2017 рр., який наведено у табл. 3.

За даними табл. 3 спостерігаємо, що обсяг обороту роздрібною торгівлі в Україні за 2013-2017 рр. знизився на 67650,2 млн. грн., тобто з 884203,7 млн. грн. у 2013 р. до 816553,5 млн. грн. у 2017 р., тобто у 0,9 рази.

Найбільше обсяг обороту роздрібною торгівлі зріс у, Київській (на 2,8% - до 19982,1 млн. грн.), Львівській (на 1,9% - до 12584,5 млн. грн.) областях та у с. Києві (на 6,6% - до 45255,6 млн. грн.).

Найменше зростання роздрібного товарообігу за 2013-2017 рр. було зафіксовано у

Дніпропетровській (на 1,2% - до 4250,4 млн. грн.), 0,2% - до 51,9 млн. грн.) та Хмельницькій (на 0,3% - Одеській (на 1,5% - до 7862 млн. грн.), Сумській (на до 765,4 млн. грн.) областях (рис. 2).

Таблиця 3

**Обсяг обороту роздрібної торгівлі в Україні та регіонах
за 2013-2017 рр.**

(млн. грн.)

Регіони	2013	2014 ¹	2015 ¹	2016 ¹	2017 ¹	Відхилення (+, -), 2017/ 2013 рр.	Темп змін, 2017/2013 рр., рази
1	2	3	4	5	6	7	8
Україна	884203,7	903534,5	1018778,2	1159271,9	816553,5	-67650,2	0,9
Автономна Республіка Крим	40798,6	-40798,6	...
Вінницька	25111,7	29566,1	34345,6	37201,2	21097,3	-4014,4	0,8
Волинська	17837,5	21156,9	26502,3	27763,1	15336,3	-2501,2	0,9
Дніпропетровська	68151,5	80894,6	95160,5	108145,9	72401,9	4250,4	1,1
Донецька	89712,6	65744,6	31163,5	37458,5	22482,5	-67230,1	0,3
Житомирська	19061,7	22755,9	28018,4	30623,9	20008,5	946,8	1,0
Закарпатська	17394,5	20200,4	24749,6	26767,0	18316,4	921,9	1,1
Запорізька	37271,9	43742,0	47998,7	55400,7	36293,3	-978,6	1,0
Івано-Франківська	22745,2	27638,5	34093,5	37787,5	19347,4	-3397,8	0,9
Київська	35108,3	42492,3	52123,5	59118,2	55090,4	19982,1	1,6
Кіровоградська	14604,2	17191,4	21653,4	24545,5	15417,2	813	1,1
Луганська	37464,4	21969,9	7871,3	9051,4	5782,8	-31681,6	0,2
Львівська	39314,4	45027,4	56720,5	68031,6	51898,9	12584,5	1,3
Миколаївська	21875,4	23903,6	28595,1	32407,0	19522,7	-2352,7	0,9
Одеська	55099,7	61923,1	72438,9	84056,2	62961,7	7862	1,1
Полтавська	23079,5	26080,6	29747,1	34745,1	25784,1	2704,6	1,1
Рівненська	16382,6	19548,6	23853,6	26373,4	14933,5	-1449,1	0,9
Сумська	16322,3	18701,2	22551,0	25790,3	16374,2	51,9	1,0
Тернопільська	14207,5	16895,6	20284,7	22429,1	11679,7	-2527,8	0,8
Харківська	62093,4	71640,3	83475,6	95788,5	64891,9	2798,5	1,0
Херсонська	18059,1	21538,5	26497,3	29609,1	19326,5	1267,4	1,1
Хмельницька	19603,6	22550,6	25693,0	29050,0	20369,0	765,4	1,0
Черкаська	20860,1	23656,4	27778,5	30211,4	19630,9	-1229,2	0,9
Чернівецька	12550,5	14777,0	17324,4	18700,3	13592,7	1042,2	1,1
Чернігівська	16126,1	18007,1	21614,9	24094,4	15777,4	-348,7	1,0
м.Київ	112980,7	125931,9	158523,3	184122,6	158236,3	45255,6	1,4
м.Севастополь	10386,7

¹ Без урахування результатів діяльності бюджетних установ, тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Розроблено автором за матеріалами [2; 5].

За даними рис. 2 найбільше зниження обороту роздрібної торгівлі у 2013-2017 рр. було зафіксовано у Донецькій (на 7,4%) та Луганській (на 3,5%) областях.

Регіональні обсяги зовнішньої торгівлі товарами за 2013-2017 рр. наведені у табл. 4.

За даними табл. 4 з 2013 року по 2017 рік обсяги експорту й імпорту товарів суттєво знизилися в доларовому еквіваленті. Але рівень відкритості української економіки залишається високим, що зумовлює її вразливість до зовнішніх шоків.

З 2013 року обсяги зовнішньої торгівлі України та деяких районів скорочувалися: експорт – унаслідок низки торговельних війн із РФ та зниження цін на сировинні товари, імпорт –

через зменшення енергоспоживання. Ці процеси суттєво поглибилися у 2014 – 2015 роках через збройну агресію РФ на сході України, нові обмеження з боку РФ та стиснення внутрішнього попиту.

У 2016-2017 рр. на тлі макроекономічної стабілізації відновилося зростання імпорту (насамперед інвестиційного), однак експорт і далі скорочувався (через нові обмеження з боку РФ). Найбільше зниження експорту обсягів зовнішньої торгівлі у доларовому еквіваленті відбулося у таких регіонах як: Дніпропетровська (на 2742526,8 тис. дол.), Донецька (на 7975582,5 тис. дол.), Запорізька (697646,2 тис. дол.), Кіровоградська (441709,8 тис. дол.), Луганська (3310110,2 тис. дол.),

Миколаївська (273451,5 тис. дол.), Сумська (251985,3 тис. дол.), Харківська (795273,8 тис. дол.), Черкаська (152932,7 тис. дол.) області та м. Київ (2603228,8 тис. дол.).

Поряд з цим, найбільше зростання експорту обсягів зовнішньої торгівлі у доларовому еквіваленті відбулося у двох областях, Львівській (на 294280,4 тис. дол.) та Вінницькій (на 538406,1 тис. дол.). Щодо імпорту обсягів зовнішньої торгівлі у доларовому еквіваленті, то найбільше

зростання відбулося у Волинській (на 245966,9 тис. дол.), Житомирській (на 66131,9 тис. дол.) та Івано-Франківській (на 58935,7 тис. дол.) областях.

Суттєвого зниження імпорту обсягів зовнішньої торгівлі у доларовому еквіваленті зазнали такі регіони як: Дніпропетровська (736902,3 тис. дол.), Закарпатська (720713,6 тис. дол.), Львівська (474654,3 тис. дол.), Миколаївська (146127,6 тис. дол.), Харківська (659591,1 тис. дол.) та Чернігівська (140901,1 тис. дол.) області.

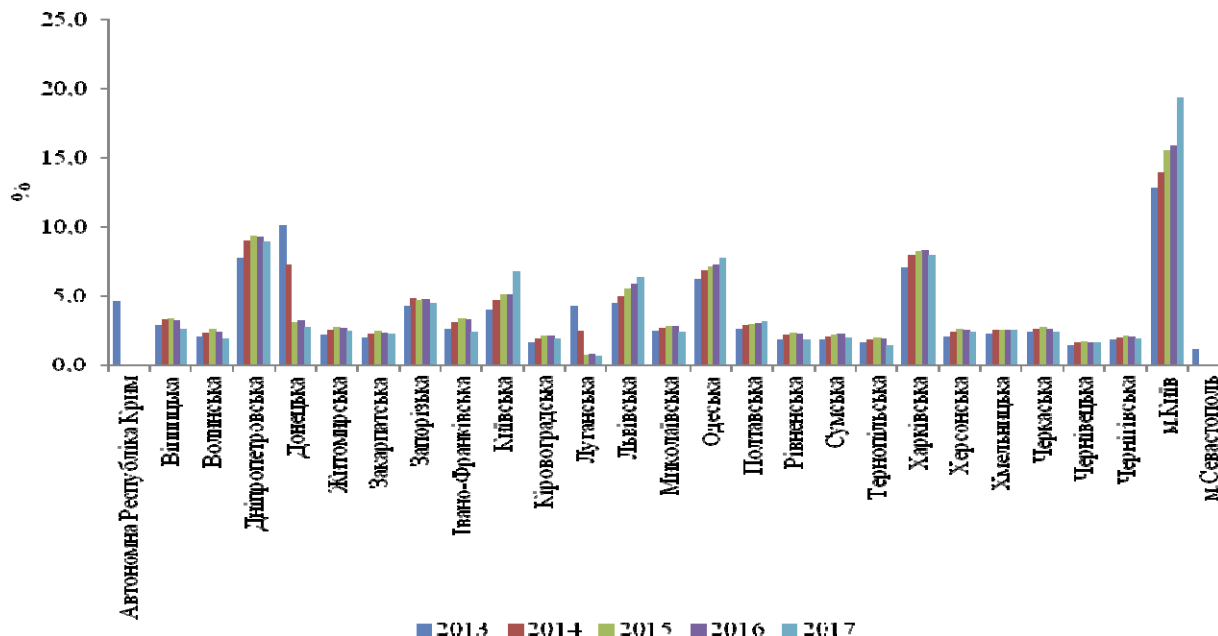

Рис. 2. Регіональна структура обороту роздрібної торгівлі за 2013-2017 рр. Розроблено автором за матеріалами [2; 5]

Таблиця 4

Регіональні обсяги зовнішньої торгівлі товарами за 2013-2017 рр.

Регіони	2013		2014 ¹		2015 ¹		2016 ¹		2017 ¹											
	Експорт	Імпорт	Експорт	Імпорт	Експорт	Імпорт	Експорт	Імпорт	Експорт	Імпорт										
	тис.дол. США	у % до загального обсягу	тис.дол. США	у % до загального обсягу	тис.дол. США	у % до загального обсягу	тис.дол. США	у % до загального обсягу	тис.дол. США	у % до загального обсягу										
Україна	3312022	100,0	3963965	100,0	3901689	100,0	4428716	100,0	3127149	100,0	7516443	100,0	5361711	100,0	3249797	100,0	3264736	100,0	3607173	100,0
Автономна Республіка Крим	904896,2	1,4	1044489,1	1,4
Вінницька	579307,9	1,1	496105,5	0,6	742207,2	1,4	428193,1	0,8	346856,0	2,2	266668,6	0,7	382955,8	2,7	299390,4	0,8	217714,4	2,8	407075,3	0,8
Волинська	528811,2	1,0	1089007,7	1,4	385422,1	1,3	765457,7	1,4	531693,7	1,7	622087,5	1,7	511874,2	1,7	130757,7	2,9	589287,7	1,6	334974,4	2,7
Дніпропетровська	795286,1	15,5	346453,7	6,9	763868,4	16,3	634206,1	8,5	398976,1	16,8	225259,9	8,6	364832,1	16,1	443565,1	8,8	1052759,1	16,3	609551,1	9,3
Донецька	2408182	19,6	1053797,1	5,3	1402968,4	15,6	122394,1	3,9	695324,1	9,7	202633,1	3,2	430783,1	9,4	110777,1	2,8	432600,1	10,2	1033912,1	4,1
Житомирська	506116,3	1,0	383772,3	0,5	564305,7	1,2	285932,0	0,5	441318,7	1,2	246377,7	0,7	484674,8	1,3	336693,0	0,9	589727,3	1,4	449904,4	0,9
Закарпатська	299965,1	2,1	1062449,1	2,7	382795,1	2,6	734557,1	3,2	094379,1	2,9	011507,1	2,7	211902,1	3,3	133380,1	2,9	446423,1	3,3	341735,1	2,7
Запорізька	678506,1	5,8	759889,1	2,3	1730223,1	6,9	582361,1	2,9	931027,1	7,7	085450,1	2,9	292804,1	6,3	998432,0	2,5	980860,1	6,9	328178,1	2,7
Івано-Франківська	471719,9	0,7	578268,7	0,8	487793,8	0,9	481926,9	0,9	373000,4	1,0	294496,8	0,8	573736,3	1,6	405969,7	1,0	365400,3	1,5	537204,4	1,3
Київська	973749,1	3,1	734789,1	2,3	852294,1	3,4	759061,1	6,9	690436,1	4,4	587043,1	6,9	705127,1	4,7	951643,1	7,5	748405,1	4,0	404074,1	6,9
Кіровоградська	357324,6	1,4	242605,6	0,3	320663,0	1,5	201744,2	0,4	406551,9	1,1	105420,3	0,3	427431,4	1,2	183997,8	0,5	415614,8	1,0	236115,0	0,5
Луганська	544014,1	5,6	849914,1	2,4	902640,1	3,5	017230,1	1,9	257771,8	0,7	318426,2	0,8	435726,3	1,2	357396,1	0,9	233904,7	0,5	273151,6	0,6
Львівська	290873,1	2,0	655042,1	3,4	305077,1	2,4	472001,1	4,5	206324,1	3,2	447944,1	3,9	275566,1	3,5	699411,1	4,3	585154,1	3,7	180388,1	4,4
Миколаївська	174097,1	3,4	927843,2	1,2	837492,1	3,4	531269,2	1,2	603063,1	4,2	574741,1	1,5	666363,1	4,6	585781,5	1,7	900646,1	4,4	781715,6	1,6

International Relations. Economics. Country Studies. Tourism (IRECST)

Одеська	628431,7	2,6	438643,7	4,5	780071,7	3,3	078630,3	3,8	727480,7	4,5	967276,0	2,6	520473,9	4,2	231360,7	3,1	813852,7	4,2	427930,7	2,9
Полтавська	654641,1	4,2	111626,7	1,4	124454,7	3,9	096895,5	2,0	481082,7	3,9	814488,8	2,2	436045,7	3,9	342723,6	2,1	864524,7	4,3	149719,7	2,3
Рівненська	482649,1	0,8	328056,9	0,4	473273,1	0,9	283053,7	0,5	378286,5	1,0	202338,5	0,5	318252,0	0,9	254974,3	0,6	383300,6	0,9	341245,3	0,7
Сумська	924718,6	1,5	645422,3	0,8	738541,2	1,4	553190,9	1,0	506604,7	1,6	403547,9	1,1	542240,0	1,5	436915,6	1,1	572733,3	1,6	551131,3	1,1
Тернопільська	365085,6	0,6	349698,6	0,5	358973,9	0,7	303686,3	0,6	290982,8	0,8	259432,7	0,7	294260,9	0,8	274896,3	0,7	380193,7	0,9	351695,2	0,7
Харківська	986810,7	3,1	2278960,7	3,0	821052,7	3,4	888819,7	3,5	311586,7	3,4	284945,7	3,4	027843,7	2,8	489451,7	3,8	191537,7	2,8	619368,7	3,3
Херсонська	369051,4	0,6	274622,2	0,4	359947,5	0,7	186302,9	0,3	238440,0	0,6	140901,5	0,4	246567,0	0,7	166342,0	0,4	289153,3	0,7	201428,0	0,4
Хмельницька	488973,2	0,8	484254,1	0,6	506309,1	0,9	346950,3	0,6	401620,9	1,1	259270,4	0,7	318695,5	0,9	331906,5	0,8	467642,2	1,1	414264,3	0,8
Черкаська	770714,0	1,2	497235,9	0,6	524208,2	1,2	416283,0	0,8	434189,9	1,1	228094,4	0,6	474333,1	1,3	291226,2	0,7	517781,3	1,4	403227,5	0,8
Чернівецька	125316,4	0,2	158104,9	0,2	129218,2	0,2	111517,7	0,2	108294,5	0,3	78384,1	0,2	119319,1	0,3	95758,4	0,2	149780,6	0,3	113196,8	0,2
Чернігівська	555096,5	0,9	585959,5	0,8	599999,4	1,3	528657,6	1,0	551601,7	1,4	379972,4	1,0	432794,5	1,2	473944,1	1,2	525068,7	1,4	445058,4	0,9
м.Київ	2341528,7	19,5	6672875,7	34,7	1469613,7	21,3	0179903,7	37,1	742884,7	22,9	4495410,7	38,6	568787,7	23,6	5136956,7	41,1	738299,7	22,5	9848604,7	40,0
м.Севастополь	96244,4	0,2	106961,3	0,1

¹ Без урахування результатів діяльності бюджетних установ, тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Розроблено автором за матеріалами [2; 6]

Таблиця 5

Індекси капітальних інвестицій за регіонами за 2013-2017 рр.

(%)

Регіони	2013	2014 ¹	2015 ¹	2016 ¹	2017 ¹	Відхилення (+, -), 2017/2013 рр.	Темпи змін, 2017/2013 рр., рази
1	2	3	4	5	6	7	8
Україна	88,9	75,9	93,3	118,0	122,1	33,2	1,4
"Автономна Республіка Крим"	69,0
Вінницька	113,0	77,7	102,5	102,5	140,0	27	1,2
Волинська	94,0	89,5	137,7	97,5	105,5	11,5	1,1
Дніпропетровська	93,8	80,2	98,2	115,5	128,9	35,1	1,4
Донецька	79,6	44,0	41,1	145,1	144,5	64,9	1,8
Житомирська	105,3	79,6	110,5	127,5	129,3	24	1,2
Закарпатська	87,1	94,6	114,1	93,9	132,4	45,3	1,5
Запорізька	95,9	89,8	84,9	131,3	147,4	51,5	1,5
Івано-Франківська	87,6	126,9	110,2	65,3	132,1	44,5	1,5
Київська	96,0	80,0	99,0	124,8	94,1	-1,9	1,0
Кіровоградська	68,2	78,9	101,6	147,0	110,5	42,3	1,6
Луганська	142,6	39,2	26,1	146,4	102,2	-40,4	0,7
Львівська	81,4	88,5	106,5	130,7	126,0	44,6	1,5
Миколаївська	105,2	67,4	126,1	147,6	108,2	3	1,0
Одеська	80,6	67,3	79,6	163,4	128,8	48,2	1,6
Полтавська	80,0	86,1	70,0	132,2	133,8	53,8	1,7
Рівненська	93,6	80,7	126,9	91,2	134,6	41	1,4
Сумська	90,1	89,1	103,2	135,4	119,5	29,4	1,3
Тернопільська	85,4	71,7	115,2	117,2	142,3	56,9	1,7
Харківська	59,6	76,9	109,6	135,9	111,6	52	1,9
Херсонська	81,9	86,1	119,4	135,8	150,7	68,8	1,8
Хмельницька	93,6	102,6	136,5	123,4	111,6	18	1,2
Черкаська	88,0	80,3	111,1	135,0	118,7	30,7	1,3
Чернівецька	96,4	63,9	132,4	85,9	106,4	10	1,1
Чернігівська	101,0	78,5	112,0	132,5	134,8	33,8	1,3
м.Київ	95,2	83,3	108,8	107,5	121,4	26,2	1,3
м.Севастополь	108,3

¹ Без урахування результатів діяльності бюджетних установ, тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Розроблено автором за матеріалами [2; 7]

Таким чином, тенденції щодо фінансово-економічної конкурентоспроможності регіонів простежуються і в частині її зовнішньоекономічної компоненти. Серед регіонів можна виділити ті, які володіють обома конкурентними перевагами та ті, які значно відстають (Закарпатська, Вінницька, Одеська, Чернівецька та Чернігівська області).

Розглянемо індекси капітальних інвестицій України та регіонів за 2013-2017 рр., які наведено у табл. 5.

За підсумками табл. 5 за 2013-2017 рр. індекс капітальних інвестицій в Україні зріс на 33,2 %, тобто з 88,9 % у 2013 р. до 122,1 % у 2017 р., або у 1,7 рази.

Вагоме зростання індексу капітальних інвестицій за 2013-2017 рр. відбулося у Донецькій

(на 67,9 %), Полтавській (на 53,8 %), Тернопільській (на 56,9 %) та Херсонській (на 68,8 %) областях. Отже, інвестиції в основному сконцентровано у економічно розвинутих регіонах, де є можливість швидкої окупності таких вкладень.

Поряд з цим, спостерігаємо зниження індексу капітальних інвестицій у Луганській (на -40,4 %) та Київській (на 1,9 %) областях. Недостатнє інвестування регіонах України веде до втрати конкурентоспроможності регіону, занепаду основних фондів, спаду виробництва і збільшення собівартості продукції, що призводить до подальшого недоінвестування виробництва.

Проведемо аналіз індексу промислової продукції в регіонах України за 2013-2016 рр. (табл. 6).

Таблиця 6

Індекси промислової продукції по регіонах за 2013-2017 рр.

Регіони	2013	2014 ¹	2015 ¹	2016 ¹	2017 ¹	Відхилення (+, -), 2017/2013 рр.	Темпи змін, 2017/2013 рр., рази
1	2	3	4	5	6	7	8
Україна	95,7	89,9	87,0	102,8	100,4	4,7	1,0
"Автономна Республіка Крим"	100,8
Вінницька	110,4	105,4	104,0	105,3	108,2	-2,2	1,0
Волинська	102,9	103,2	98,6	100,2	105,7	2,8	1,0
Дніпропетровська	98,5	92,5	92,1	99,3	100,1	1,6	1,0
Донецька	93,6	68,5	65,4	106,4	89,1	-4,5	1,0
Житомирська	113,4	107,1	110,0	105,7	109,5	-3,9	1,0
Закарпатська	96,9	106,1	79,7	105,9	100,3	3,4	1,0
Запорізька	97,1	96,8	95,3	96,9	106,2	9,1	1,1
Івано-Франківська	95,3	98,9	89,1	95,5	112,0	16,7	1,2
Київська	99,1	101,6	93,0	106,2	110,3	11,2	1,1
Кіровоградська	106,6	100,8	82,9	120,3	105,5	-1,1	1,0
Луганська	91,1	58,0	34,0	139,0	69,0	-22,1	0,8
Львівська	101,2	97,2	98,5	99,3	106,0	4,8	1,0
Миколаївська	96,5	101,4	91,1	110,5	101,5	5	1,1
Одеська	100,6	99,7	96,1	109,2	112,2	11,6	1,1
Полтавська	94,7	92,9	96,2	100,1	98,9	4,2	1,0
Рівненська	91,4	103,7	100,3	98,1	109,3	17,9	1,2
Сумська	107,0	88,1	98,4	91,2	101,7	-5,3	1,0
Тернопільська	99,5	116,5	92,1	110,3	108,5	9	1,1
Харківська	94,5	94,8	88,2	105,8	106,1	11,6	1,1
Херсонська	92,4	96,4	98,1	102,0	103,2	10,8	1,1
Хмельницька	97,6	97,8	95,7	104,7	101,6	4	1,0
Черкаська	95,2	94,7	90,8	106,3	99,1	3,9	1,0
Чернівецька	103,7	92,9	98,3	96,9	106,7	3	1,0
Чернігівська	89,6	97,2	91,2	105,8	96,5	6,9	1,1
м.Київ	89,9	85,9	94,6	104,4	95,8	5,9	1,1
м.Севастополь	112,7

¹ Без урахування результатів діяльності бюджетних установ, тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Розроблено автором за матеріалами [2; 8]

За даними табл. 6 спостерігаємо, що 2017 рік характеризується зростанням індексу промислової

продукції в цілому по Україні на 4,7%, тобто з 95,7% у 2013 році до 100,4% у 2017 році.

Позитивна динаміка спостерігається у 19 регіонах, серед яких найбільшого зростання індексу промислової продукції зазнала Івано-Франківська (на 16,7%), Київська (на 11,2%), Одеська (на 11,6%), Рівненська (на 17,9%), Харківська (на 11,6%), Херсонська (на 10,8%) області. Незначне зростання даного показника протягом 2013-2017 років спостерігається у Волинській, Дніпропетровській, Закарпатській, Запорізькій, Львівській, Миколаївській, Полтавській, Тернопільській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській, областях.

Поряд з цим, спостерігаємо і зниження індексу промислової продукції у 6 регіонах, серед яких найбільшого спаду зазнала промисловість Луганської (на 22,1%), Донецької (на 4,5%), Сумської (на 5,3%) областей.

Основними причинами погіршення обсягів виробництва можна вважати зниження попиту на промислову та машинобудівну продукцію на внутрішньому ринку, що пов'язано зі скороченням

купівельної спроможності споживачів в Україні, відсутністю обігових коштів для розвитку виробництва та зниженням активності світової інвестиційної діяльності [9].

Розглянемо індекси будівельної продукції України та по регіонах за 2013-2017 рр., які наведені у табл. 7.

За даним табл. 7 індекс будівельної продукції в Україні за період з 2013-2017 рр. мав тенденцію до зростання на 34,7 %, або у 1,4 рази. також, спостерігається вагоме зростання даного показника у більшості областей країни, а саме у таких регіонах: Вінницька (на 26,3%), Дніпропетровська (на 40,7 %), Житомирська (59,7 %), Закарпатська (на 45,8 %), Запорізька (на 52,1 %), Кіровоградська (на 78,7 %), Миколаївська (на 48,0 %), Чернігівська (на 46,5 %) та м. Київ (на 51,2 %). У той час, як у 2017 р. у Волинській, Луганській та Сумській областях показник індексу капітальних інвестицій не перетнув позначку 100%.

Таблиця 7

Індекси будівельної продукції України та по регіонах за 2013-2017 рр.

(%)

Регіони	2013	2014 ¹	2015 ¹	2016 ¹	2017 ¹	Відхилення (+, -), 2017/2013 рр.	Темпи змін, 2017/2013 рр. рази
1	2	3	4	5	6	7	8
Україна	88,9	79,6	87,7	117,4	126,3	37,4	1,4
"Автономна Республіка Крим"	97,4
Вінницька	87,0	72,8	104,8	143,2	113,3	26,3	1,3
Волинська	91,0	86,7	133,8	110,6	99,0	8	1,1
Дніпропетровська	96,0	87,6	91,0	100,0	136,7	40,7	1,4
Донецька	77,3	50,5	41,5	104,7	105,3	28	1,4
Житомирська	82,8	83,8	87,7	139,0	142,4	59,7	1,7
Закарпатська	104,9	88,2	115,2	118,6	150,7	45,8	1,4
Запорізька	80,6	79,5	97,6	98,8	132,7	52,1	1,6
Івано-Франківська	117,9	69,1	106,3	103,5	134,4	16,5	1,1
Київська	102,0	63,3	99,7	133,0	122,3	20,3	1,2
Кіровоградська	87,8	77,0	104,7	111,8	166,5	78,7	1,9
Луганська	90,4	46,7	49,2	118,1	74,2	-16,2	0,8
Львівська	92,8	89,6	120,1	122,3	111,9	19,1	1,2
Миколаївська	68,5	91,4	122,7	116,9	116,5	48	1,7
Одеська	112,5	94,9	80,2	133,8	149,3	36,8	1,3
Полтавська	89,3	99,9	84,6	91,5	119,4	30,1	1,3
Рівненська	77,9	107,1	64,7	83,7	114,4	36,5	1,5
Сумська	95,5	90,6	89,3	116,5	98,2	2,7	1,0
Тернопільська	92,4	102,7	95,9	129,6	103,1	10,7	1,1
Харківська	86,6	89,6	102,5	131,1	122,9	36,3	1,4
Херсонська	113,0	72,6	93,8	113,8	134,6	21,6	1,2
Хмельницька	110,9	91,2	108,9	107,6	127,2	16,3	1,1
Черкаська	121,7	69,5	95,4	114,7	108,9	-12,8	0,9
Чернівецька	84,2	83,4	89,0	99,5	109,1	24,9	1,3
Чернігівська	83,5	134,8	64,7	100,3	130,0	46,5	1,6
м.Київ	81,8	80,4	86,2	126,7	133,0	51,2	1,6
м.Севастополь	112,2

¹ Без урахування результатів діяльності бюджетних установ, тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Розроблено автором за матеріалами [2; 10]

Поряд з цим, спостерігаємо зниження індексу будівельної продукції у Луганській та Черкаській областях на 16,2 % та на 12,8 % відповідно.

Проведемо оцінку індексу споживчих цін України та областей за 2013-2017 рр., які наведено

у табл. 8. За даними табл. 8 за 2013-2017 рр. індекс споживчих цін в Україні зріс на 13,2 %, тобто з 100,5 у 2013 р. до 113,7 % у 2017 р. Упродовж аналізованого періоду спостерігаємо зростання даного показника у всіх регіонах України.

Таблиця 8

Динаміка індексу споживчих цін України та областей за 2013-2017 рр.

Регіони	2013	2014 ¹	2015 ¹	2016 ¹	2017 ¹	Відхилення (+, -), 2017/2013 рр.	Темпи змін, 2017/2013 рр. рази
1	2	3	4	5	6	7	8
Україна	100,5	124,9	143,3	112,4	113,7	13,2	1,1
"Автономна Республіка Крим"	99,5
Вінницька	99,7	123,3	138,8	110,0	113,0	13,3	1,1
Волинська	99,7	125,9	143,3	111,8	114,6	14,9	1,1
Дніпропетровська	100,4	125,7	142,6	112,7	112,8	12,4	1,1
Донецька	101,3	122,0	146,9	111,6	115,9	14,6	1,1
Житомирська	99,7	125,2	143,7	112,6	113,0	13,3	1,1
Закарпатська	99,7	125,7	144,0	111,7	113,9	14,2	1,1
Запорізька	100,3	125,7	142,1	112,3	114,1	13,8	1,1
Івано-Франківська	100,0	125,0	143,4	110,9	113,7	13,7	1,1
Київська	99,9	124,7	144,3	112,2	113,8	13,9	1,1
Кіровоградська	100,1	124,4	141,3	112,3	113,8	13,7	1,1
Луганська	100,3	125,2	138,8	110,7	114,9	14,6	1,1
Львівська	100,2	126,7	145,2	111,9	113,0	12,8	1,1
Миколаївська	100,7	124,9	143,5	112,2	113,5	12,8	1,1
Одеська	100,9	127,2	144,6	113,6	114,6	13,7	1,1
Полтавська	99,6	123,8	145,0	114,2	113,1	13,5	1,1
Рівненська	99,3	127,0	144,9	112,3	115,0	15,7	1,2
Сумська	99,5	127,0	145,5	114,2	113,6	14,1	1,1
Тернопільська	99,2	125,4	145,1	111,6	113,3	14,1	1,1
Харківська	99,6	125,3	144,2	114,1	113,8	14,2	1,1
Херсонська	100,5	124,1	145,8	112,8	114,4	13,9	1,1
Хмельницька	100,0	123,7	142,5	111,4	113,8	13,8	1,1
Черкаська	100,3	124,2	143,8	112,7	114,6	14,3	1,1
Чернівецька	99,9	123,5	142,0	111,0	112,4	12,5	1,1
Чернігівська	99,4	126,7	145,6	112,8	113,9	14,5	1,1
м.Київ	101,5	125,8	138,6	114,0	113,4	11,9	1,1
м.Севастополь	100,2

¹ Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Розроблено автором за матеріалами [2; 15]

Найбільше зростання індексу споживчих цін за 2013-2017 рр. відбулося у Волинській та Рівненській областях (на 14,9% та на 15,7 % відповідно). Наведені значення свідчать про наявність певних регіональних цінових особливостей.

Висновки. Отже, провівши аналіз фінансових дисбалансів регіонів України можна стверджувати про зростання негативних тенденцій у регіонах. Значний тиск на розвиток промисловості регіонів чинить ситуація на Сході України. Мова йде не лише про катастрофічне скорочення виробництва у Донецькій та Луганській областях. Сусіднім з

ними регіонам, які мали потужні виробничо-бутові зв'язки з Донбасом, досі не вдається компенсувати ці втрати за рахунок інших каналів постачання [15].

З метою протидії негативним явищам у економічному розвитку фінансових дисбалансів регіонів, недопущення поглиблення нерівномірності у рівнях економічного розвитку окремих територій, мінімізації впливу кризових явищ на розвиток регіонів та недопущення виникнення нових проблемних територій, забезпечення виходу економіки регіонів на траєкторію стабільного розвитку необхідно вжити

наступних заходів: включити програми подолання депресивності територій до середньострокових стратегій регіонального розвитку та щорічних програм економічного розвитку регіонів; не допустити падіння економіки; внести зміни до деяких законодавчих актів щодо регіонального розвитку; налагодження тісної співпраці органів влади та поглиблення діалогу місцевої влади з представниками системоутворюючих підприємств і галузей, що надасть можливість максимально врахувати інтереси всіх суб'єктів регіональної політики, гарантуватиме зміцнення соціального партнерства між владою та бізнесом та створить підґрунтя для реалізації на регіональному рівні в Україні реформ європейського зразка; вжити організаційні заходів щодо зменшення залежності

від непрогнозованих коливань і впливу чинників неекономічного характеру.

Забезпечення фінансових дисбалансів в економіці розвитку регіонів безпосередньо залежить від готовності органів регіонального і муніципального управління до перегляду існуючого механізму прийняття управлінських рішень та реалізації заходів щодо підвищення рівня адаптивності регіону до просторово-економічних трансформацій. Таким чином, вклячення регіонів до складу суб'єктів стійкого збалансованого розвитку передбачає модернізацію регіональної політики. Фундаментом ефективної регіональної політики при цьому повинна виступити адекватна територіальна основа, що зумовлює формування стратегічних програм розвитку регіону.

FINANCIAL DISBALANCES IN THE REGIONAL ECONOMY: ANALYSIS OF CAUSES AND CONSEQUENCES

Taras Kloba, postgraduate, «State Enterprise Institute of Regional Studies M.I. Dolysnyi» National Academy of Sciences of Ukraine, Lviv, st. Kozelnitskaya, 4, 79026, e-mail: kloba.taras@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3354-3648>

The article is devoted to the study of the analysis of the causes and consequences of financial imbalances in the economy of the regions. The purpose of the paper is to analyze the causes and consequences of financial imbalanced in the region's economy, to consider scenarios for the development of financial imbalanced, and to identify the main goals of the development of financial imbalanced and ways to achieve them. The object of the study is a certain system of indicators on the analysis of financial imbalances in the regions of Ukraine. The theoretical and methodological basis of the research is the diagnosis of indicators of financial imbalances in the economy of regions that characterize the economic development of the region's economy, namely: the number of economic entities, the volume of sales of goods (goods, services) of economic entities; the volume of retail trade, the volume of foreign trade in goods, the index of capital investments, the index of industrial products, the index of construction products, the consumer price index both in Ukraine and regions for 2013-2017 years. Based on the results of the assessment, the reasons for the financial imbalances that arose in Ukraine during the crisis phenomena from 2014 were substantiated, an analysis of the causes of these imbalances and their forms and the impact on the stability of the financial system of the regions and the economy of the state as a whole is necessary not only to overcome the consequences of the current crisis, but also for counteracting possible crisis phenomena in the future. Scientific novelty consists in systematizing a certain number of indicators for the analysis of financial imbalances in the region's economy, and their influence on the development of regions and Ukraine as a whole is considered. The main ways to determine the causes and consequences of the planned regional economic policy, which takes into account the specifics of regions in the most important industries and aimed at solving problems that impede economic development. Along with this, the reasons and consequences of financial imbalanced in the region's economy are substantiated, as well as criteria for assessing the effectiveness of indicators that directly affect financial imbalanced in the economy of Ukraine and regions in particular. Conclusions: trends and prospects for the development of financial imbalanced in the regional economy are very important for the regions, which contributes to the formation of a balanced structure of the regional economy. Thus, the stability of the economic development of financial imbalanced implies the existence of unity, autonomy and integrity.

Key words: number of business entities, volume of sales, volume of turnover, capital investment index, index of industrial production.

ФИНАНСОВЫЕ ДИСБАЛАНСЫ В ЭКОНОМИКЕ РЕГИОНОВ: АНАЛИЗ ПРИЧИН И ПОСЛЕДСТВИЙ

Кльоба Тарас Львович, аспирант, ГУ «Институт региональных исследований им. М. И. Долишнего» НАН Украины, г. Львов, ул. Козельницкая, 4, 79026, e-mail: kloba.taras@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3354-3648>

Статья посвящена исследованию анализа причин и последствий финансовых дисбалансов в экономике регионов. Цель статьи - проанализировать причины и последствия финансовых дисбалансов в экономике регионов, рассмотреть сценарии развития финансовых дисбалансов, а также определить основные цели развития финансовых дисбалансов и пути их достижения. Объектом исследования является определенная система показателей, по анализу финансовых дисбалансов регионов Украины. Теоретико-методической основой исследования является диагностика показателей финансовых дисбалансов в экономике регионов характеризующих экономическое развитие экономики регионов, а именно: количество субъектов хозяйствования, объем реализованной продукции (товаров, услуг) субъектов хозяйствования; объем оборота розничной торговли, объемы внешней торговли товарами, индекс капитальных инвестиций, индекс промышленной продукции, индекс строительной продукции, индекс потребительских цен как в Украине так и по регионам за 2013-2017 гг. По результатам проведенной оценки обоснованно причины финансовых дисбалансов, которые возникли в Украине во время кризисных явлений с 2014 года, осуществлен анализ причин возникновения этих дисбалансов, их форм и влияния на устойчивость финансовой системы регионов и экономики государства в целом необходим не только для преодоления последствий нынешнего кризиса, но и для противодействия возможным кризисным явлениям в будущем. Научная новизна заключается в систематизации определенного количества показателей для анализа финансовых дисбалансов в экономике регионов и рассмотрены их влияние на развитие регионов и Украины в целом. Основными путями для определения причин и последствий предполагается продуманное формирование региональной экономической политики, учитывающей специфику регионов в важнейших отраслях и направленной на решение проблем, препятствующих экономическому развитию. Наряду с этим, обоснованно причины и последствия финансовых дисбалансов в экономике регионов, а также определены критерии оценки результативности показателей, которые непосредственно влияют на финансовые дисбалансы в экономике Украины и регионов

в частности. Выводы: тенденции и перспективы развития финансовых дисбалансов в экономике регионов является весьма значимым для регионов, способствует формированию сбалансированной структуры экономики регионов. Так, стабильность экономического развития финансовых дисбалансов предполагает существование единства, автономности и целостности.

Ключевые слова: количество субъектов хозяйствования, объем реализованной продукции, объем оборота, индекс капитальных инвестиций, индекс промышленной продукции.

References

1. National Institute for Strategic Studies (2015) *Analitichna dopovid do shchorichnoho poslannia Prezydenta Ukrainy do Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovyshche Ukrainy v 2015 rotsi»* [Analitichna dopovid do shchorichnoho poslannia President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine «Pro vnutrishnie ta zovnishnie stanovyshche Ukrainy v 2015 rotsi»], Kyiv: NISS. (in Ukrainian)
2. Official site of the State Statistics Committee of Ukraine Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed 20 April 2019). (in Ukrainian)
3. Kilkist subiektiv hospodariuvannia v Ukraini ta rehionkh za 2013-2017 rr. [Number of economic entities in Ukraine and regions for 2013-2017] Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed 25 April 2019). (in Ukrainian)
4. Obsiah realizovanoi produktsii (tovariv, posluh) subiektiv hospodariuvannia v Ukraini ta rehionakh za 2013-2017 rr. [Volume of sales of products (goods, services) of economic entities in Ukraine and regions for 2013-2017] Available at: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2014/fin/osp/osp_reg/orps_reg/orps_reg_u_17.htm (accessed 20 April 2019). (in Ukrainian)
5. Obsiah oborotu rozdribnoi torhivli v Ukraini ta rehionakh za 2013-2017 rr. [Retail turnover in Ukraine and regions for 2013-2017] Available at: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2018/sr/oort/oort_u/oort1018_u.htm (accessed 22 April 2019). (in Ukrainian)
6. Rehionalni obsiahy zovnishnoi torhivli tovaramy v Ukraini ta rehionakh za za 2013-2017 rr. [Regional volumes of foreign trade in goods in Ukraine and regions for 2013-2017] Available at: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2018/zd/oet/oet_u/oet0918_u.htm (accessed 21 April 2019). (in Ukrainian)
7. Indeksy kapitalnykh investytsii Ukrainy ta za rehionamy za 2013-2017 rr. [Capital indices of Ukraine and by region for the years 2013-2017] Available at: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2018/ibd/iki_reg/ikregvp_18_u.htm (accessed 21 April 2019). (in Ukrainian)
8. Indeksy promyslovoi produktsii po rehionakh za 2013-2017 rr. [Industrial production indices, by region, 2013-2017] Available at: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2007/pr/tpo/tpo_u/arh_tpo.html (accessed 23 April 2019). (in Ukrainian)
9. Chupir, O. M. (2013) Tendentsii rozvytku mashynobudivnoho kompleksu Ukrainy: suchasnyi stan i perspektyvy [Tendencies of development of machine-building complex of Ukraine: current state and prospects]. *Bulletin of Economics of Transport and Industry, no. 43, pp. 31-38.* (in Ukrainian)
10. Tendentsii rozvytku mashynobudivnoho kompleksu Ukrainy: suchasnyi stan i perspektyvy [Indices of construction products of Ukraine and by regions for 2013-2017] Available at: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2014/bud/ibp_reg/ibp_reg_u/arh_ibpm_reg_2014u.htm (accessed 26 April 2019). (in Ukrainian)
11. Babenko, V.A., Sidorov, V.I., Savin, R.S. (2018). Activities of international agroholdings in the world market of foreign investment: investigation of trends and factors of impact in current financing conditions. *Technology audit and production reserves*, № 4/4(42), pp. 18-24. doi: 10.15587/2312-8372.2018.141135
12. Perevozova, I., Daliak, N., Babenko, V. (2019). Modeling of Financial Support for the Competitiveness of Employees in the Mining Industry. *CEUR Workshop Proceedings*, No. 2422, pp. 444-454. Available at: <http://ceur-ws.org/Vol-2422/paper36.pdf> (accessed 27 April 2019).
13. Indeks spozhyvchykh tsin Ukrainy ta oblastei za 2013-2017 rr. [Consumer Price Index of Ukraine and Regions for 2013-2017] Available at: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2006/ct/cn_rik/isc/isc_u/arh_iscR_m_u.htm (accessed 27 April 2019). (in Ukrainian)
14. Babenko, V., Kulczyk, Z., Perevozova, I., Syniavska, O., Davydova, O. (2019). Factors of Development of International e-Commerce in the Context of Globalization. *CEUR Workshop Proceedings*, vol. 2422, pp. 345-356. Available at: <http://ceur-ws.org/Vol-2422/paper28.pdf> (accessed 27 April 2019).
15. Zhuk, V. I. Dynamika rozvytku rehioniv: pidsumky ta ochikuvannia. Analitichna zapyska [Dynamics of regional development: results and expectations. Analytical note] Available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/1862/> (in Ukrainian)